

Streszczenie

Geograficzna i kulturowa przestrzeń Włoch stanowi jeden z najbardziej ewokowanych literackich tematów. Z kolei przestrzeń włoska, która obrosła licznymi tekstami kultury rodzi zainteresowanie badawcze przedstawicieli różnych dyscyplin naukowych. W dysertacji dokonano analizy twórczości wybranych dwudziestowiecznych polskich pisarzy opisujących w swoich utworach cechy kultury włoskiej prowincji. Na samym początku pracy wyjaśniono i uporządkowano podstawową kwestię terminologiczną. Przedmiotem rozważań jest prowincja w polskim i włoskim kontekście oraz sposoby jej wartościowania i interpretacji.

Słowo „prowincja” stereotypowo w obu przestrzeniach kulturowych kojarzone jest z zacofaną, zapomnianą, prymitywną, trudno dostępną przestrzenią i oddaleniem od centrum. Cechy prowincjonalnego terytorium często przenoszone są na opis jego mieszkańców. Jednak dla mieszkańców prowincji jej przestrzeń jest bezpieczna, czytelna, rządzi się jasnymi prawami. Wprawdzie choć mieszkańcy często opuszczają prowincję wyjeżdżając w poszukiwaniu lepszych warunków życia, nie zmienia to faktu, że więź z własną ziemią jest tak silna, że nieraz ci, którzy wyemigrowali, wracają. Można więc stwierdzić, iż prowincja jest także miejscem budzącym nostalgię. Prowincja interpretowana zostaje w analizowanych tekstach poprzez m.in. kulturowe kategorie: przestrzeni, czasu, dystansu kulturowego, religijności swych mieszkańców czy wreszcie kategorię święta.

Obecnie literatura dotycząca kategorii prowincji nie jest jeszcze wystarczająco obszerna. Rośnie jednak badawcze zainteresowanie tą problematyką zarówno w Polsce, jak i we Włoszech (choć rzadziej). Kategoria prowincji nie została jeszcze wykorzystana jako perspektywa odczytania i zinterpretowania tzw. włoskiego tekstu powstałego na gruncie polskiej literatury. Praca stara się tę lukę wypełnić. Głównym celem dysertacji jest wskazanie tekstów, w których pojawiają się opisy przestrzeni włoskich uważanych przez Polaków za prowincjonalne, a następnie poddanie ich interpretacji, mającej na celu wyodrębnienie profili kultury włoskiej prowincji. Do analizy wykorzystywano wybrane teksty z literatury polskiej i włoskiej z XX wieku. Dokonano porównania mapy włoskiego wyobrażenia włoskiej prowincji z wyobrażeniem polskim. W pracy wykorzystano teksty teoretyczne z zakresu antropologii miasta, historii kultury i literatury. Analizie pod kątem opisu kultury włoskiej prowincji poddano analizie teksty autorstwa: Dariusza Czaj, Jarosława Iwaszkiewicza, Kazimiery Alberti, a także kontrastowo włoskiego krytyka sztuki, Cesare Brandiego.